

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1. บทสรุป

เนื่องจาก ในปัจจุบันการพิจารณาปรับจดทะเบียนสิทธิบัตรตามกฎหมายสิทธิบัตรของไทยเป็นไปด้วยความล่าช้า กล่าวคือ ในการพิจารณาปรับจดทะเบียนสิทธิบัตรใช้ระยะเวลาหลายปี ซึ่งโดยเฉลี่ยเป็นเวลาประมาณ 3 - 4 ปี จึงทำให้การประดิษฐ์ได้รับความคุ้มครองช้า นอกจากนี้ การลงทุนในการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ บางอย่างเพื่อขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรจะต้องใช้การลงทุนเป็นจำนวนมาก เช่น การประดิษฐ์สาขาเคมี ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยา เทคโนโลยีชีวภาพ เป็นต้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็ค่าใช้จ่าย หรือเวลาที่สูญเสียไปก็ตาม อีกทั้ง กฎหมายสิทธิบัตรยังได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับชั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาปรับจดทะเบียนสิทธิบัตรด้วย ดังนั้น การประดิษฐ์ที่คิดค้นขึ้นจะต้องพัฒนาเทคโนโลยีให้ดียิ่งขึ้นกว่าการประดิษฐ์ที่มีอยู่เดิม ซึ่งการพัฒนาเทคโนโลยีให้สูงขึ้นดังกล่าวเป็นเหตุทำให้ผู้ประดิษฐ์ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้คนไทยไม่พยายามคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรอย่างจริงจัง สิ่งที่สนับสนุนกล่าวนี้คือ ตารางเปรียบเทียบปริมาณค่าขอรับและออกสิทธิบัตรตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2522 - 2534* จากตารางดังกล่าวทำให้ทราบถึงจำนวนค่าขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่ยื่นโดยคนไทย และจำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว ซึ่งได้แสดงให้เห็นว่า คนไทยยื่นค่าขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์เป็นจำนวนที่น้อยมาก หากได้พิจารณาเปรียบเทียบกับจำนวนค่าขอรับสิทธิบัตรที่ยื่นโดยชาวต่างชาติ ดังนั้นระบบกฎหมายสิทธิบัตรไทยจึงไม่สมดังเจตนารมณ์ที่รัฐได้บัญญัติกฎหมายขึ้นมา

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง., หน้า 167-168.

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ ทั้งนี้ เพราะ กฎหมายสิทธิบัตรไทยไม่เป็น ประโยชน์ หรือ ไม่เอื้ออำนวยให้คนไทยยื่นคำขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์เพิ่มมากขึ้น กฎหมายสิทธิบัตรจึงไม่ได้กระตุ้นหรือสนับสนุนให้คนไทยพยายามคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ดังนั้น การพัฒนาเทคโนโลยีที่ใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นน้อย ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ของประเทศยังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ ปัญหาดังกล่าวจึงควรได้รับการแก้ไขจากรัฐโดยมิชักช้า

กฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์ ที่ไม่ต้องใช้ระดับการพัฒนาทางเทคโนโลยีสูงเหมือนดังเช่นสิทธิบัตร กล่าวคือ ในบาง ประเทศได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลเฉพาะความใหม่ เท่านั้น และขอบเขตในการพิจารณางานที่ปรากฏอยู่แล้วยังแคบกว่าสิทธิบัตรอีกด้วย หรือบางประเทศอาจกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นด้วย แต่มาตรฐานที่ใช้ในการพิจารณาขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นจะใช้มาตรฐานที่ต่ำกว่าสิทธิบัตร จึงทำให้ การประดิษฐ์ที่ขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลสามารถจดทะเบียนได้ ง่ายกว่าการขอจดทะเบียนสิทธิบัตร นอกจากนี้ ระบบกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลของหลาย ประเทศส่วนใหญ่ใช้ระบบการจดทะเบียน ระบบดังกล่าวทำให้ยูทิลิตี้ โมเดลได้รับการ จดทะเบียนที่รวดเร็ว จึงส่งผลให้ผู้ขอจดทะเบียนได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่อีกด้วย ดังนั้น ระบบการจดทะเบียนจึงเหมาะสมกับสินค้าที่มีช่วงเวลาในทางการค้าสั้น ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องนำสินค้าออกสู่ท้องตลาดโดยเร็ว เพราะถ้านำสินค้าออกสู่ท้องตลาด ช้า จะทำให้สินค้านั้นไม่ได้รับความนิยมนจากสาธารณชนผู้บริโภคต่อไป จึงอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลได้

จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาถึงนโยบาย หลักการ เหตุผลในการบัญญัติกฎหมาย ยูทิลิตี้ โมเดล และลักษณะสำคัญของกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลในต่างประเทศแล้ว จึงอาจสรุปจุดเด่นและจุดด้อยของระบบยูทิลิตี้ โมเดลได้ ดังนี้

1. จุดเด่นของระบบยูทิลิตี้ โมเดล

1.1. การประดิษฐ์ที่ยื่นขอจดทะเบียนตามกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล สามารถขอรับความคุ้มครองได้ง่ายกว่าการขอจดทะเบียนตามกฎหมายสิทธิบัตร เพราะ

ในการพิจารณาบังคับทะเบียนยูนิต โมเดลจะใช้มาตรฐานในการพิจารณาตรวจสอบต่ำกว่าสิทธิบัตร ยกตัวอย่าง เช่น ระบบยูนิต โมเดลของบางประเทศใช้ระบบการจดทะเบียน ทำให้ไม่มีการตรวจสอบการประดิษฐ์ หรือบางประเทศอาจตรวจสอบเฉพาะความใหม่ของการประดิษฐ์ แต่จะไม่พิจารณาถึงระดับขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น

1.2. ในการขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายยูนิต โมเดล เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตร เช่น อัตราค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอจดทะเบียน การตรวจค้น และการตรวจสอบมีอัตราที่ต่ำกว่าค่าธรรมเนียมตามกฎหมายสิทธิบัตร ตลอดจนอัตราค่าธรรมเนียมรายปีของยูนิต โมเดล ยังได้กำหนดไว้ต่ำกว่าสิทธิบัตรด้วย นอกจากการเสียค่าธรรมเนียมของทางราชการแล้ว ยังอาจส่งผลถึงการเสียค่าใช้จ่ายในการตั้งตัวแทนเป็นจำนวนที่ลดน้อยลง เนื่องจากระบบยูนิต โมเดล ได้จำกัดจำนวนข้อถ้อยสิทธิ จึงทำให้ตัวแทนประหยัดเวลาในการเขียนข้อถ้อยสิทธิ ย่อมทำให้ค่าใช้จ่ายในการตั้งตัวแทนลดลงตามไปด้วย นอกจากนี้ การจำกัดขอบเขตในการตรวจค้นและการตรวจสอบความใหม่มากกว่าที่จะมีการตรวจสอบขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น จะช่วยทำให้วันระยะเวลาและลดค่าใช้จ่ายอีกด้วย

1.3. คำขอจดทะเบียนยูนิต โมเดล จะใช้ระยะเวลาในการพิจารณาบังคับทะเบียนน้อยกว่าคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตร เนื่องจาก ในการพิจารณาตรวจสอบคำขอจดทะเบียนยูนิต โมเดล จะตรวจสอบเฉพาะรูปแบบของคำขอจดทะเบียนเท่านั้น หรือในกรณีที่กฎหมายยูนิต โมเดล ใช้ระบบการตรวจสอบ กฎหมายยังได้กำหนดให้ผู้ขอจดทะเบียนจะต้องยื่นคำร้องขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์ภายในกำหนดระยะเวลาที่สั้นกว่าการขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์ตามระบบสิทธิบัตร ดังนั้น ระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาบังคับทะเบียนย่อมสั้นกว่าสิทธิบัตร นอกจากนี้ การจำกัดจำนวนข้อถ้อยสิทธิ การจำกัดขอบเขตในการตรวจค้นและสิ่งที่ได้รับความคุ้มครอง ยังมีผลทำให้ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาตรวจสอบคำขอจดทะเบียนยูนิต โมเดลสั้นกว่าระบบสิทธิบัตรด้วย

1.4. ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวแล้วว่า ระบบยูนิต โมเดลเป็นระบบที่ทำให้ความคุ้มครองภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว และได้กำหนดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความ

คุ้มครองใกล้เคียงหรือเหมือนกับสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตร ด้วยเหตุนี้ ระบบยูทิลิตี้ โมเดลจึงเปรียบดั่งสะพานเชื่อมช่องว่างระหว่างช่วงระยะเวลาตั้งแต่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตร จนกระทั่งสิทธิบัตรได้รับการจดทะเบียนแล้ว เหตุที่กล่าวเป็นเช่นนั้น เนื่องจาก ในกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลของบางประเทศที่มีบทบัญญัติให้ ผู้ขอจดทะเบียนสามารถเปลี่ยนคำขอจดทะเบียน (conversion of application) ได้ เช่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน และญี่ปุ่น เป็นต้น ในประเทศเยอรมันนี้ ได้กำหนดให้ผู้ที่ยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตรแล้ว มีสิทธิยื่นคำขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดล สำหรับการประดิษฐ์เดียวกันได้ในระหว่างที่คำขอจดทะเบียนสิทธิบัตรยังไม่ได้รับการจดทะเบียน แต่ทั้งนี้ จะต้องยื่นภายในกำหนด 10 ปีนับแต่วันยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตร และกฎหมายยังให้ถือว่า วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลในภายหลัง เป็นวันเดียวกับวันที่ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตรเป็นครั้งแรกด้วย และคำขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดล จะได้รับการจดทะเบียนก็ต่อเมื่อผู้ขอจดทะเบียนได้เพิกถอนคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตรแล้ว ดังนั้น หากมีบุคคลอื่นได้ทำละเมิดต่อการประดิษฐ์ในระหว่างที่คำขอจดทะเบียนสิทธิบัตรยังไม่ได้รับการจดทะเบียน ผู้ขอจดทะเบียนสิทธิบัตรก็อาจใช้สิทธิในการยื่นคำขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลสำหรับการประดิษฐ์เดียวกันได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การประดิษฐ์ของตนได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายภายในเวลาอันรวดเร็ว หากยูทิลิตี้ โมเดลได้รับการจดทะเบียนแล้ว เจ้าของการประดิษฐ์ที่แท้จริงก็จะสามารถใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ทำละเมิดได้

1.5. ขอบเขตของงานที่ปรากฏอยู่แล้ว ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาความใหม่ตามกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล จะกำหนดให้มีขอบเขตที่แคบกว่ากฎหมายสิทธิบัตร กล่าวคือ กฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลของหลายประเทศได้กำหนดขอบเขตของงานที่ปรากฏอยู่แล้ว โดยจำกัดขอบเขตเฉพาะงานที่ปรากฏอยู่แล้วภายในประเทศเท่านั้น ดังนั้น ขอบเขตที่ใช้ในการพิจารณาความใหม่ตามกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล จึงมีขอบเขตที่แคบกว่าสิทธิบัตร ซึ่งข้อแตกต่างนี้เป็นข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างกฎหมายสิทธิบัตรและกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล

อย่างไรก็ดี แม้ว่าระบบยูทิลิตี้ โมเดลจะเป็นระบบที่ติดตั้งได้กล่าวข้างต้นก็ตาม แต่ระบบนี้ ก็ยังมีจุดด้อยอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

2. จุดด้อยของระบบยูทิลิตี้ โมเดล

จุดด้อยของระบบยูทิลิตี้ โมเดล ได้แก่

2.1. ระบบยูทิลิตี้ โมเดล ได้กำหนดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับ

ความคุ้มครองแคบกว่าสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตร กล่าวคือ กฎหมาย ยูทิลิตี้ โมเดลของหลายประเทศส่วนใหญ่ได้กำหนดข้อยกเว้น โดยไม่ให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์กรรมวิธี เว้นแต่ในกฎหมายแพทนต์ เพนเทนต์ของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งกำหนดให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับสิทธิบัตร คือ การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ และการประดิษฐ์กรรมวิธี นอกจากนี้ ในบางประเทศอาจได้ระบุ ขอบเขตที่แคบยิ่งขึ้น คือ ประเทศญี่ปุ่น, สาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้ ความคุ้มครองเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ทางเทคนิคที่เกี่ยวกับรูปร่าง โครงสร้าง ของผลิตภัณฑ์ หรือการรวมผลิตภัณฑ์เข้าด้วยกันเท่านั้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า โดยหลัก ทั่วไป ระบบยูทิลิตี้ โมเดลมีขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองแคบกว่าระบบสิทธิบัตร

2.2. ระบบยูทิลิตี้ โมเดลมีระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองสั้นกว่า

ระบบสิทธิบัตร ในหลายประเทศส่วนใหญ่ได้กำหนดระยะเวลาในการให้ความคุ้มครอง ยูทิลิตี้ โมเดลอยู่ในช่วงประมาณ 10 - 15 ปี ทั้งนี้ การกำหนดระยะเวลาในการให้ ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลของประเทศต่าง ๆ จะพิจารณาตามความเหมาะสมของ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจารีตประเพณีของประเทศนั้น ๆ ด้วย

เหตุผลที่กฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลได้กำหนดระยะเวลาในการให้ ความคุ้มครองที่สั้นกว่ากฎหมายสิทธิบัตร คือ การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อขอรับ ความคุ้มครองตามกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล สามารถคิดค้นได้ง่ายกว่าสิทธิบัตร เพราะ การประดิษฐ์คิดค้นที่อาจขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลได้ ไม่ต้องพัฒนา เทคโนโลยีให้สูงขึ้น หรือไม่มีขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น ดังนั้น ระบบยูทิลิตี้ โมเดลจึงควร ได้รับความคุ้มครองเป็นระยะเวลาที่สั้นกว่าระบบสิทธิบัตร

2.3. ในการพิจารณาจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลของประเทศที่ใช้

ระบบการจดทะเบียน (Registration System) จะไม่มีการตรวจสอบการประดิษฐ์

แต่จะพิจารณาตรวจสอบเฉพาะรูปแบบของค่าของจดทะเบียนเท่านั้น กล่าวคือ ไม่มีการตรวจสอบการประดิษฐ์ (ความใหม่ และขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น) ทำให้เจ้าของ ยูทิลิตี้ โมเดลจะต้องพิสูจน์ถึงความสมบูรณ์ของยูทิลิตี้ โมเดล เพื่อปกป้องสิทธิของตน แล้วจึงจะสามารถใช้สิทธินั้นบังคับต่อผู้ทำเลเมิดได้ ดังนั้น เจ้าของยูทิลิตี้ โมเดลจะต้อง พิสูจน์ให้ได้ว่ายูทิลิตี้ โมเดลมีลักษณะถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมาย เจ้าของ ยูทิลิตี้ โมเดลจึงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากผู้ทำเลเมิดได้

2.4. ในมุมมองของผู้ประกอบการ ได้มีความเห็นว่า ระบบการให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดลเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ผลิตสินค้า เนื่องจาก ผู้ผลิตจะต้อง ตรวจสอบก่อนว่า สินค้าที่จะผลิตขึ้นมาใหม่เหมือนกับสินค้าที่ได้ขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลไว้แล้วหรือไม่ เพราะถ้าผู้ผลิตได้ผลิตสินค้าใหม่ขึ้นมา โดยไม่ได้ดำเนินการตรวจสอบก่อน และสินค้าที่ได้ผลิตขึ้นมีลักษณะเหมือนกับสินค้าของบุคคลอื่นที่ได้ยื่นค่าของจดทะเบียน ยูทิลิตี้ โมเดลไว้แล้ว ผู้ผลิตย่อมต้องประสบภาวะการณ้ขาดทุนอย่างมากมาย เพราะ สินค้าที่ผลิตขึ้นมาไม่สามารถวางจำหน่ายในท้องตลาดได้ ดังนั้น ผู้ประกอบการบางราย จึงมีความเห็นว่า ระบบยูทิลิตี้ โมเดลเป็นระบบที่ขัดขวางหรือจำกัดสิทธิในการ ท้ามาหาเลี้ยงชีพของผู้ผลิต โดยเฉพาะผู้ผลิตที่มีธุรกิจขนาดเล็ก

จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างจุดเด่นและจุดด้อยของระบบ ยูทิลิตี้ โมเดลแล้ว ทำให้สามารถชี้ได้ว่า การให้ความคุ้มครองยูทิลิตี้ โมเดล เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมากกว่าผลเสียที่อาจเกิดขึ้น สิ่งที่ช่วยในการพิสูจน์ข้ออ้าง ข้างต้นคือ เมื่อประเทศต่าง ๆ ได้บัญญัติกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลแล้ว ผลปรากฏว่า ค่าขอ จดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกปี รายละเอียดเกี่ยวกับ จำนวนค่าของจดทะเบียนในประเทศต่าง ๆ สามารถพิจารณาได้จากสถิติจำนวนค่าขอที่ยื่น และรับจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดล ในต่างประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 - 2533*

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ค., หน้า 162-166.

6.2. ข้อเสนอแนะ

เมื่อได้ศึกษานโยบาย หลักการ เหตุผลของกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล ตลอดจน ลักษณะสำคัญของกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลในประเทศต่าง ๆ แล้ว ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการบัญญัติกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลในประเทศไทย เพื่อให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์ ที่ได้พัฒนาเทคโนโลยีในระดับที่ต่ำกว่าการพัฒนาทางเทคโนโลยีตามกฎหมายสิทธิบัตร และเป็นระบบกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว อีกด้วย ดังนั้น หากประเทศไทยบัญญัติกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลแล้ว จะทำให้การประดิษฐ์ คิดค้นของคนไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นการประดิษฐ์ที่ไม่ได้พัฒนาเทคโนโลยีให้สูงขึ้น ได้รับความคุ้มครองโดยถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ ยังทำให้คนไทยมีทางเลือกเพื่อขอรับ ความคุ้มครองตามกฎหมายได้เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ถ้าหากผู้ประดิษฐ์มีความประสงค์จะ ให้การประดิษฐ์คิดค้นของตนได้รับจดทะเบียนอย่างรวดเร็ว ผู้จดทะเบียนอาจตัดสินใจ เลือกที่จะขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล เพราะกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล เป็นระบบการจดทะเบียน จึงทำให้การประดิษฐ์สามารถได้รับความคุ้มครองภายใน เวลาที่รวดเร็ว แต่ถ้าผู้ประดิษฐ์มีความประสงค์จะให้การประดิษฐ์ของตนได้รับความ คุ้มครองเป็นระยะเวลาานานที่สุด ผู้ประดิษฐ์ก็สามารถตัดสินใจขอรับความคุ้มครองตาม กฎหมายสิทธิบัตรการประดิษฐ์ได้ ด้วยเหตุนี้ กฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลจึงเป็นกฎหมายที่ ก่อให้เกิดผลดีต่อผู้ประดิษฐ์คิดค้น จึงอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลเป็น กฎหมายที่มีส่วนในการกระตุ้นให้คนไทยพยายามคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น และยังช่วยให้เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และเทคโนโลยีของประเทศพัฒนาด้วยความ รวดเร็วยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ประเทศไทยจะได้บัญญัติกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล ควรจะต้องศึกษากฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลของต่างประเทศโดยละเอียด โดยศึกษาจุดเด่น จุดด้อยของกฎหมายในแต่ละประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมาย ยูทิลิตี้ โมเดลต่อไป นอกจากนี้ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จารีตประเพณี รวมทั้งสภาพภูมิประเทศของแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การที่ ประเทศไทยจะนำกฎหมายของต่างประเทศมาใช้เป็นต้นแบบในการพิจารณาอย่างกว้าง กฎหมายไทย ควรจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวประกอบด้วย

ลักษณะสำคัญของกฎหมายยูทิลิตี โมเดลที่เหมาะสมต่อประเทศไทย ผู้เขียน
ขอเสนอ ดังนี้

1. ขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครอง

ขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายยูทิลิตี โมเดลของประเทศไทย ควรมีขอบเขตเช่นเดียวกับสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตร กล่าวคือ ควรให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ และการประดิษฐ์กรรมวิธี ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลคือ

1. การกำหนดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครอง เหมือนกับกฎหมายสิทธิบัตร ย่อมทำให้ผู้ประดิษฐ์มีสิทธิเลือกเพื่อขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตร หรือยูทิลิตี โมเดลได้ กล่าวคือ ถ้าผู้ประดิษฐ์ประสงค์ที่จะให้การประดิษฐ์ของตนได้รับความคุ้มครองภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ผู้ประดิษฐ์ก็สามารถขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายยูทิลิตี โมเดลได้ ดังนั้น การกำหนดขอบเขตเหมือนกฎหมายสิทธิบัตร จึงทำให้การประดิษฐ์ในทุกสาขาสามารถได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว

2. เนื่องจาก ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรีบเร่งพัฒนาปรับปรุงเทคโนโลยีในทุกสาขาให้ดีขึ้น ได้แก่ สาขาเครื่องกล, ฟิสิกส์, ไฟฟ้า หรือ เคมี เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมให้เจริญก้าวหน้าต่อไปภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว และยังเป็นหนทางที่จะนำไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมได้อีกด้วย ดังนั้น กฎหมายยูทิลิตี โมเดลจึงไม่ควรจำกัดขอบเขตในการให้ความคุ้มครองเฉพาะเทคโนโลยีในสาขาใดสาขาหนึ่งเท่านั้น

3. การจำกัดขอบเขตของสิ่งที่ได้รับความคุ้มครอง ให้แคบกว่ากฎหมายสิทธิบัตร น่าจะไม่เป็นผลดีต่อการวิจัยและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่หลากหลาย เพราะนักประดิษฐ์ในสาขาที่ขอรับความคุ้มครองไม่ได้ จะขาดแรงจูงใจที่จะวิจัยและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ในสาขานั้น

4. ผลของการกำหนดสิ่งที่ได้รับควบคุมครองเช่นเดียวกับสิทธิบัตร ยังก่อให้เกิดผลดีในขณะที่มีการพิจารณาร่างกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล เพราะการบัญญัติกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลอาจกระทำโดยการแก้ไขกฎหมายสิทธิบัตรเพียงเท่านั้น เนื่องจากกฎหมายทั้งสองโดยส่วนใหญ่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ กระบวนการในการพิจารณาแก้ไขกฎหมายยังใช้ระยะเวลาที่สั้นกว่าการบัญญัติเป็นกฎหมายฉบับใหม่ด้วย

2. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจดทะเบียน

การประดิษฐ์ที่อาจขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลได้ จะต้องเป็นการประดิษฐ์ที่ครบหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

2.1. เป็นการประดิษฐ์ที่ใหม่

ในการพิจารณาความใหม่ ควรพิจารณาจากงานที่ปรากฏอยู่แล้ว กล่าวคือ กรณีที่จะถือได้ว่าเป็นการประดิษฐ์ที่ใหม่ จะต้องปรากฏว่าการประดิษฐ์นั้น ไม่เป็นส่วนหนึ่งของงานที่ปรากฏอยู่แล้ว (prior art)

ขอบเขตในการพิจารณางานที่ปรากฏอยู่แล้ว ไม่ควรพิจารณาจำกัด เฉพาะการประดิษฐ์ที่ได้เปิดเผยในเอกสารสิ่งพิมพ์ภายในประเทศมาก่อนวันยื่นคำขอจดทะเบียนหรือวันที่กฎหมายกำหนดให้เป็นวันยื่นคำขอจดทะเบียนเท่านั้น แต่ควรพิจารณา รวมถึง การประดิษฐ์ที่ได้เปิดเผยในเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ในต่างประเทศด้วย เพื่อไม่ให้ผู้ขอจดทะเบียนลอกเลียนแบบจากการประดิษฐ์ของบุคคลอื่นที่อยู่ต่างประเทศ จึงทำให้การประดิษฐ์ที่ได้รับจดทะเบียนตามกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลเป็นการประดิษฐ์ที่ใหม่ ไม่ว่าจะในหรือต่างประเทศก็ตาม และยังช่วยให้ผู้ประดิษฐ์ใช้ความพยายามเพื่อคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ต่อไป อีกทั้ง ทรัพยากรมนุษย์ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสำคัญ ต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง ยังจะได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน

2.2. ขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจับจดทะเบียนยูลิติ โมเดล ควรกำหนดให้มีความเจือปนของระดับขั้นการประดิษฐ์ หรือเป็นการประดิษฐ์ที่ไม่เป็นที่ประจักษ์โดยง่าย มากแก่บุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญในสาขาวิชานั้น ๆ เนื่องจาก การที่กฎหมาย ให้ความคุ้มครองแก่ยูลิติ โมเดลของบุคคลใด ย่อมถือว่ารัฐได้ให้สิทธิผูกขาดแก่เจ้าของ ยูลิติ โมเดล ในการที่จะแสวงหาประโยชน์จากยูลิติ โมเดลนั้นได้ภายในกำหนดเวลา ดังนั้น การประดิษฐ์ที่จะขอรับความคุ้มครองตามกฎหมายได้ จึงควรจะต้อง เป็น การประดิษฐ์ที่ได้ปรับปรุงเทคโนโลยีของการประดิษฐ์ที่ปรากฏอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ใหม่ ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของ ประเทศต่อไป นอกจากนี้ ยังทำให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกด้วย การกำหนดให้ มีขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น จึงมีลักษณะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่ได้มุ่งพัฒนา เศรษฐกิจและ อุตสาหกรรมของประเทศ ตลอดจนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพมากขึ้น

2.3. การประดิษฐ์ที่ใช้ประโยชน์ได้

การประดิษฐ์ที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายยูลิติ โมเดล ควรเป็นการประดิษฐ์ที่ใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจาก การประดิษฐ์ที่ใช้ประโยชน์ได้ จะก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ เพราะการประดิษฐ์ใด เป็นการประดิษฐ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ การประดิษฐ์นั้นย่อมมีคุณค่าและ เป็นที่ยอมรับของสังคม หากได้นำการประดิษฐ์ดังกล่าวไปใช้เพื่อผลิตเป็นสินค้าและ นำออกวางจำหน่ายในท้องตลาดแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดการลงทุน และการจ้างงานเพิ่ม มากขึ้น

นอกจากนี้ การประดิษฐ์ที่ใช้ประโยชน์ได้ ยังก่อให้เกิดการแข่งขัน ในทางการค้าอีกด้วย ดังนั้น ผู้ผลิตจึงต้องผลิตสินค้าที่ใหม่และมีคุณภาพที่ดี เพื่อให้ สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นได้ จึงทำให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการใช้ สินค้าที่มีคุณภาพ

3. ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครอง

ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองแก่การประดิษฐ์ตามกฎหมาย
ยูทิลิตี้ โมเดล ควรกำหนดให้มีระยะเวลาที่สั้นกว่าสิทธิบัตรการประดิษฐ์ แต่ควรมีระยะ
เวลาที่ยาวกว่าสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์

เหตุผล คือ กฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่
ความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาทางเทคนิค โดยไม่ได้พัฒนา
เทคโนโลยีให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น การประดิษฐ์ที่ได้รับจดทะเบียนตามกฎหมาย
ยูทิลิตี้ โมเดล จึงสามารถคิดค้นขึ้นได้ง่ายกว่าสิทธิบัตรการประดิษฐ์ และสำหรับกฎหมาย
สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ความคิดสร้างสรรค์
ที่เกี่ยวกับลักษณะภายนอกหรือความสวยงามของผลิตภัณฑ์เท่านั้น ดังนั้น ความคิดสร้าง
สรรค์ที่เกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ย่อมสามารถคิดค้นขึ้นได้ง่ายกว่าความคิดสร้างสรรค์
ที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาทางเทคนิคได้

4. กระบวนการและวิธีการในการพิจารณาจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดล

ระบบที่ใช้ในการพิจารณาจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลควรเป็นระบบ
การจดทะเบียน กล่าวคือ เมื่อได้ยื่นคำขอจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดลแล้ว ผู้ตรวจสอบ
จะดำเนินการตรวจสอบเฉพาะรูปแบบของคำขอจดทะเบียน (preliminary
examination) เท่านั้น หากปรากฏว่า คำขอจดทะเบียนมีลักษณะถูกต้องตามที่กฎหมาย
หรือกฎระเบียบได้กำหนดไว้ คำขอจดทะเบียนจะได้รับการจดทะเบียนต่อไป แต่ถ้าคำขอ
จดทะเบียนมีข้อบกพร่องที่สามารถดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องได้ ผู้ตรวจสอบจะแจ้งให้
ผู้ขอจดทะเบียนทราบ เพื่อให้มาดำเนินการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ เมื่อผู้ขอ
จดทะเบียนได้แก้ไขคำขอจดทะเบียนภายในกำหนดเวลา คำขอดังกล่าวจะได้รับ
การจดทะเบียนต่อไป แต่ถ้าผู้ขอจดทะเบียนไม่ดำเนินการแก้ไขภายในกำหนดเวลา
จะถือว่าผู้ขอจดทะเบียนละทิ้งคำขอจดทะเบียน

สำหรับระบบการจดทะเบียนนี้ ไม่ควรกำหนดให้มีระบบการคัดค้าน
ก่อนการจดทะเบียนยูทิลิตี้ โมเดล เพราะจะเป็นเหตุทำให้การพิจารณาจดทะเบียน
ยูทิลิตี้ โมเดลเป็นไปด้วยความล่าช้า

นอกจากนี้ กฎหมายยุติธรรม โมเดลควรกำหนดให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจค้นด้วย และบุคคลภายนอกอาจเป็นผู้ยื่นคำขอให้ตรวจค้นได้ โดยผู้ตรวจสอบจะดำเนินการตรวจค้นจากยุติธรรม โมเดลที่ได้รับการประกาศโฆษณาแล้วและยุติธรรม โมเดลที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว ระบบการตรวจค้นจะช่วยให้ผู้จดทะเบียนมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้นว่า ยุติธรรม โมเดลของตนไม่เหมือนกับยุติธรรม โมเดลของบุคคลอื่นที่ได้ยื่นขอจดทะเบียนไว้แล้ว

การใช้ระบบการจดทะเบียนจะทำให้ยุติธรรม โมเดลได้รับความคุ้มครองภายในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งเจ้าของยุติธรรม โมเดลจะได้รับประโยชน์จากการขอรับความคุ้มครองอย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตาม หากมีการบัญญัติกฎหมายยุติธรรม โมเดลในประเทศไทย ผู้เขียนขอเสนอให้พิจารณาถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งได้แก่

1. ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในขั้นของการร่างกฎหมาย

ในขณะที่ได้มีการเสนอร่างกฎหมายยุติธรรม โมเดล อาจจะมีการคัดค้านจากผู้ไม่เห็นด้วยหลายฝ่าย ซึ่งมีผลทำให้ร่างกฎหมายดังกล่าวไม่ผ่านการพิจารณาของสภาฯ เพราะถือเป็นกฎหมายที่ให้สิทธิผูกขาด และมีบุคคลเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายฉบับนี้ แต่ประชาชนส่วนใหญ่กลับเป็นฝ่ายที่ต้องได้รับความเดือดร้อนจากการซื้อสินค้าในราคาที่สูงขึ้น อีกทั้งยังทำให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ทรงสิทธิไม่สามารถแสวงหาประโยชน์จากการประดิษฐ์ดังกล่าวได้

แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ก่อนที่จะมีการยกร่างกฎหมายยุติธรรม โมเดล ควรจัดสัมมนาประชุมเชิงวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็นของบุคคลจากสาขาอาชีพต่าง ๆ เช่น นักวิชาการ นักกฎหมาย นักธุรกิจ นักเทคนิค เป็นต้น เพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจนและโปร่งใส และประชาชนยังได้รับรู้แนวทางของกฎหมายก่อนที่กฎหมายจะมีผลใช้บังคับ อีกทั้งยังเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาการคัดค้านจากบุคคลต่าง ๆ ในภายหลัง

2. ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชั้นของการดำเนินการรับจดทะเบียนของ หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการดำเนินการรับจดทะเบียน
ยูทิลิตี้ โมเดล คือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ หน่วยงานดังกล่าว
ควรจะต้องจัดเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ อาทิ เช่น การเพิ่มจำนวนบุคลากร
การจัดอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายยูทิลิตี้ โมเดล การจัดหาสถานที่
การจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้
การปฏิบัติงานสามารถดำเนินไปได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็ว ซึ่งได้แก่ ข้อมูล
ยูทิลิตี้ โมเดลของต่างประเทศ เครื่องคอมพิวเตอร์ ไมโครฟิล์ม และ
เครื่องถ่ายภาพเอกสาร เป็นต้น

นอกจากนี้ หน่วยงานดังกล่าวควรจัดให้มีการสัมมนาเชิงวิชาการ
ก่อนที่กฎหมายยูทิลิตี้ โมเดลจะมีผลใช้บังคับ เพื่อรับฟังและรวบรวมความคิดเห็นจาก
บุคคลในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ได้แก่ นักกฎหมาย ตัวแทนสิทธิบัตร ผู้ประดิษฐ์ นักธุรกิจ
 เป็นต้น การจัดสัมมนาดังกล่าวอาจช่วยลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในทางปฏิบัติได้

ดังนั้น หากได้ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นอย่างละเอียด
รอบคอบและจริงจังแล้ว ปัญหาเช่นว่านั้นย่อมไม่อาจเกิดขึ้น และยังมีส่วนทำให้กฎหมาย
ยูทิลิตี้ โมเดลของไทยเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่เกิดประโยชน์ต่อคนไทยและ
ประเทศชาติมากที่สุด